

Reisverslag Joint Conference ICDAD/DEM HIST

Decorative Arts and Interiors

Baku, Azerbeidzjan, 10-12 oktober 2018

In oktober 2018 was ik dankzij een reisbeurs van ICOM-Nederland in staat de gezamenlijke Decorative Arts and Interiors conferentie van ICDAD (International Committee for Museums and Collections of Decorative Arts and Design) en DEMHIST (International Committee for Historic House Museums) bij te wonen. Ik ben sinds oktober 2018 tijdens de ICOM Demhist en CECA Relevance-conferentie 'Are we trying hard enough' gekozen tot vicevoorzitter van Demhist. Inmiddels ben ik aan mijn tweede jaar begonnen. Voor mij was het erg belangrijk de conferentie in Azerbeidzjan bij te wonen omdat Demhist niet alleen de mede-organiserende partij was maar ook omdat tijdens zo'n (jaarlijkse) conferentie het Demhist-bestuur tevens bijeenkomt voor bestuursvergaderingen.

Demhist is het internationale comité van de ICOM dat zich bezighoudt met het behoud, de conservering en het management van huismusea. De term is afgeleid van de Franse term 'demeures historiques'. Huismusea zijn er in vele soorten; van kastelen tot cottages en uit alle periodes. Bij de definitie van huismusea zijn zowel historische en architecturale als ook culturele, artistieke en sociale aspecten betrokken. Ons comité houdt conferenties en onderhoudt een website om een professioneel platform te bieden voor het delen van ideeën en oplossingen. Op dit moment werken wij aan een nieuwe website. Onze doelen omvatten onder meer de ontwikkeling van standaarden voor conservering, restauratie en beveiliging van huismusea en het helpen ontwikkelen van communicatie met andere professionals en bezoekers. Een belangrijk speerpunt is het bevorderen van het ontstaan en de ontwikkeling van nationale Demhist-comité's. Wij houden ons ook bezig met het verbeteren van de relaties met de gemeenschap en het toenemen van de zichtbaarheid en het toerisme rond huismusea.

De conferentie in Azerbeidzjan was georganiseerd door het Ministerie van Cultuur van de Republiek Azerbeidzjan, ICOM Azerbeidzjan, Azerbeidzjan Carpet Museum, ICOM-International, ICOM-Demhist, ICOM-ICDAD met steun van het National Museum of Art Azerbeidzjan, Icherisher State Historical and Architectural Reserve, het Bulbul Memorial Museum en Az-Granata. Op 9 oktober, de avond voorafgaand aan de start van de conferentie, was er een welkomstdiner voor de besturen van Icdad en Demhist. Het diner was een heerlijke introductie op de Azerbeidzjaanse keuken. Het diner werd bijgewoond door mevrouw Suay Aksoy, de president van de ICOM. Het was het eerste bezoek van Suay Aksoy als president van de ICOM aan Azerbeidzjan. Ik zat naast haar tijdens het diner en we hadden een interessant gesprek over haar werk als ICOM-president.

Het thema van de conferentie was Decorative Arts and Interiors en de locaties pasten daar goed bij. De eerste twee dagen vonden plaats in het Azerbaijan Carpet Museum en de derde dag in het National Art Museum of Azerbaijan. Het Carpet Museum heeft een bijzondere architectuur die van veraf al zichtbaar is. Het gebouw heeft de vorm van een opgerold tapijt en maakt daarmee al aan de buitenkant zichtbaar wat er zich aan de binnenkant bevindt: de grootste collectie tapijten uit Azerbeidzjan in de hele wereld met verschillende weeftechnieken en materialen. Het weven van tapijten is de breedst verspreide volkskunst in Azerbeidzjan en is geworden tot een nationaal symbool. Wand en vloeren van huizen, hutten, tenten en andere gebouwen zijn gedecoreerd met tapijten en textielobjecten en zorgen enerzijds voor warmte en comfort, anderzijds voor identiteit. In 2010 is de weefkunst van Azerbeidzjan opgenomen op de Unesco-lijst van immaterieel erfgoed. Het huidige gebouw is tot stand gekomen als markering van dit feit. Het museum bezit meer dan 10.000 objecten, waaronder, naast tapijten en tapijt gerelateerde objecten van de 17e tot de 20e eeuw, keramiek, sieraden uit het Bronzen Tijdperk, metalen objecten, sommige uit de 14^e eeuw, gouden en zilveren ornamenten, nationale klederdracht en borduurwerk en design uit jongere periodes. Het museum onderzoekt, beheert en exposeert tapijten, textielobjecten en toegepaste kunst.

Op 10 oktober werd de conferentie geopend in het Carpet Museum onder grote belangstelling van pers van diverse media. Achtereenvolgens waren er welkomstspeeches van Dr. Shirin Melikova, directeur van het Carpet Museum en voorzitter van ICOM-Azerbeidzjan, het Ministerie van Cultuur van de Republiek Azerbeidzjan,

Mevrouw Suay Aksoy, president van ICOM, Mevrouw Helena Koenigsmarkova, voorzitter van ICDAD en directeur van het UPM-Museum of Decorative Arts in Praag en mevrouw Elsa Rodrigues, voorzitter van Demhist en archivaris van het Museum Joao de Deus in Lissabon. Dr. Shirin Melikova presenteerde ook het boek *Artistic Embroidery* uit de collectie van het Azerbeidzjan Carpet Museum, dat mede tot stand is gekomen met een bijdrage uit de contributie die het museum ontvangen had van de UNESCO voor het programma van Participation in the activities of Member States, 2016-2017. De speech van onze voorzitter Elsa Rodrigues viel op in positieve zin omdat zij naast de wat meer obligate welkomst- en dankwoorden een pleidooi hield voor de participatie van de bezoekers bij de omgang en presentatie van objecten.

Na het welkom vertrok de pers en konden wij zien wie nu eigenlijk de deelnemers aan de conferentie waren. Er waren 42 deelnemers uit 14 landen – Azerbeidzjan, Italië, Oostenrijk, Portugal, Duitsland, Libanon, Nederland, Japan, USA, India, Egypte, Republiek Tsjechië, Georgië en Turkije.

Hierna was het de beurt aan de keynote speakers. Als eerste sprak Mr. Luis Raposo, president European Alliance van de ICOM. Zijn speech had als titel: *From tiles to textiles. The role of Museums in promoting interculturality*. Dit thema vloeide uiteraard voort uit zijn functie waarin verbinden centraal staat. Museums hebben uiteraard vaak een nationale identiteit, aan de andere kant kunnen juist zij een intercultureel verbindende rol spelen door middel van hun collecties.

Na Luis Raposo sprak Prof. Dr. Sevil Sadikhova, hoofd van het Art History Department, Azerbaijan State Academy of Fine Arts over *Interior Design of Traditional Houses of Azerbaijanis*. Sadikhova schetste het grote belang van tapijten in de ontwikkeling van de interieurdecoratie in traditionele Azerbeidzjaanse huizen. Hij maakt indringend duidelijk hoezeer de interieurdecoratie letterlijk en figuurlijk verweven is met de weefkunst. Deze weefkunst valt op door de fraaie composities en de rijkdom van motieven, naast de diversiteit van weeftechnieken en materialen.

Mr. Anis Chaaya sloot de rij van keynote speakers. Hij heeft een Phd in archeologie, is bestuurslid van ICOMOS-Libanon en Associate Professor aan de Universiteit van Libanon. Hij sprak over *the role of historic and decorative arts museums: between globalization, preservation of identity and collective memory of places*. In zijn lezing benadrukte hij de betekenis van historisch huis musea en museum voor toegepaste kunst in een geglobaliseerde samenleving. Juist deze musea zijn in staat om door middel van het vertellen van verschillende verhalen borg te staan voor de identiteit en de geschiedenis van plekken en relaties te leggen met andere plekken.

Na de keynote speakers was het woord aan Yoshihiro Nakatani. Hij is bestuurslid van Demhist en als zodanig betrokken bij het organiseren van de General Conference van de ICOM in Kyoto in september 2019. Nakatani presenteerde de locaties waar de conferentie zal gaan plaatsvinden en de stand van zaken van de voorbereiding. Wij zullen in Kyoto diverse workshops en sessies gaan organiseren samen met verschillende andere nationale (waaronder ICOM-Nederland) en internationale comités.

De dag werd vervolgd met de 1e sessie waarin vier presentaties plaatsvonden. De eerste presentatie werd gegeven door dr. Shirin Melikova met als titel *The role of embroidery in the uniqueness of traditional azerbaijani interior*. Dr Melikova ging in haar presentatie in op het belang van het borduurwerk in de tapijten. De motieven die hiervoor gebruikt werden waren veelal ontleend aan het dagelijks leven en vertellen daarmee een verhaal. Een mooi voorbeeld is de *tree of life* die veelvuldig te zien is op tapijten en andere textiele objecten. De tapijten in traditionele huizen hadden zowel een esthetische als een functionele (warmte en comfort) betekenis. Hierna was het woord aan Melissa Rinne, Research Fellow, Kyoto National Museum. Haar presentatie had als thema *Japanese Buddhist Textiles in America from the late 19^e through early 20^e centuries: from religious vestment to interior decoration*. Ik vond deze presentatie erg boeiend omdat zij ook inging op ethische kwesties rond de aanwezigheid van Japanse religieuze gewaden in seculiere interieurs in Amerika. Deze gewaden werden door de monniken gemaakt als een soort patchwork van lappen die zij niet meer nodig hadden. Nadat Japan in 1868 de deur voor de westerse wereld openzette, gingen de robes de wereld over onder meer naar Amerika. Het resultaat is dat Amerika meer Japanse boeddhistische gewaden bezit dan Japan zelf. Hier is dus sprake van objecten die uit hun religieuze context raakten en onderdeel werden van decoratie van interieurs in artistieke milieus in Amerika. Tegelijkertijd moet je bedenken dat ze wellicht ook de tijd overleefd hebben door het feit dat ze verzameld werden en geschonken aan musea. Na Melissa Rinne sprak Vidadi Muradov, hij is doctor of History Sciences, Professor, Hoofd van de 'Azerkhalcha' Joint Stock Company, Hoofd van de Secor Carpet Weaving of the Institute of Archaeology and Ethnography ANAS. Zijn presentatie was getiteld *Azerbaijan Carpets as the memory history*. Zijn presentatie had veel raakvlakken met het verhaal van dr. Melikova: de tapijten met hun rijke ornamentiek vertellen het verhaal van het Azerbeidzjaanse volk en hun gebruiken en rituelen en vormen zo mede het collectieve geheugen. De laatste presentatie in deze eerste sessie werd gegeven door Alla Bayramova, directeur van het State Museum of Musical Culture of Azerbaijan en Phd in Musicology. Haar presentatie was getiteld: *Storytelling Textiles reflecting history of Azerbaijani Music*. Ze gaf aan dat op vele tapijten muziekinstrumenten zijn afgebeeld en dat de tapijten daarmee bijdragen aan het in ons geheugen houden van historische instrumenten. In de 19^e eeuw raakten bepaalde instrumenten in de vergetelheid waardoor ze op recentere tapijten ook soms niet goed zijn weergegeven. Een oproep dus om ook historische tapijten te bestuderen als bron van informatie.

Tijd voor de lunch. De lunch vond plaats in het Carpet Museum. De lunch is naast alle inspiratie die je opdoet tijdens de sessies een fijn moment om collega's van andere musea te ontmoeten en te spreken. Ook het verdere programma van de conferentie bood daar gelukkig voldoende ruimte voor.

In de namiddag van dag 1 volgden er nog drie sprekers: Rayiha Amezade, doctor of architecture, professor aan het Institute of Architecture and Art, van de Azerbaijan National Academy of Science. Patrizia Schettino, Digital media specialist for AgiD, presidenza del Consiglio dei Ministri, Rome, Phd in Communication Science and Malahat Farajova, Director of 'Gala'State Historical-Ethnographic Preserve, Phd in History and Archeology. In deze drie presentaties stond eveneens de belangrijke rol van tapijten in historische huizen in Azerbeidzjan centraal. Ik merkte dat ik op een gegeven moment stopte met aantekeningen maken omdat ik het gevoel kreeg dat het meer van hetzelfde was. Een ander element dat mij opviel was de manier waarop onze Azerbeidzjaanse collega's hun presentaties houden: veelal in rap Azerbeidzjaans waardoor de Engelse vertaler moeite had hen bij te houden en bovendien zonder 1 keer op te kijken en contact te maken met het publiek. Dit maakte ook dat de discussies waar na elke presentatie ruimte voor was meestal niet tot stand kwamen.

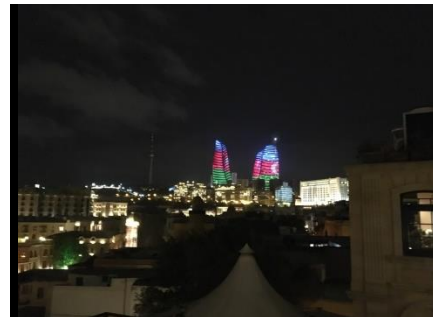
Na de laatste spreker was het tijd voor 'veldwerk': het culturele programma. Er was een rondleiding door het indrukwekkende Azerbaijan Carpet Museum. Het ontwerp van dit museum is een opgerold tapijt. Ik vind het idee erg mooi maar uiteindelijk vind ik het niet ideaal voor het presenteren van tapijten. Ik denk dat bij architectuur inhoud en functie voor vorm moet gaan en niet andersom. Dat wil niet zeggen dat het ontwerp van het gebouw op zich zelf niet inspirerend is. Na het Carpet Museum was er rondleiding door Icherisheher State Historical and Architectural Reserve; het historisch centrum van Bakhu, dat opgenomen is op de Unesco Werelderfgoed-lijst. Tot slot bezochten we het Baku Marionette Theater waar we een voorstelling kregen. Ik was onder de indruk van het spel van de marionettenspelers en de manier waarop ze de poppen tot leven brachten. De borrel na afloop bood naast een hoop gezelligheid een prachtig uitzicht op de oude stad en het moderne landmark van de stad: the Flame towers van architectenbureau Hok International. Een symbool dat historie en moderniteit verbindt en dat functioneert als een lichtend baken in de nacht.

Historisch centrum

Marionettentheater Bakoe

Flame-towers

Dag 2

Er stonden vandaag acht presentaties op het programma. De ochtend begon met een presentatie van Einur Hasanov, senior specialisti, Ganja Branch of Azerbaijan National Academy of Sciences, Phd in History onder de titel: *About typical ornamental features of Ganja carpets*. Hij maakte duidelijk dat de tapijtkunst van Azerbeidzjan een rijke regionale en lokale verscheidenheid kent, die met name zichtbaar wordt in de ornamentiek

Daarna was het woord aan Khadija Asadova, Deputy Director of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Phd in History. Haar presentatie ging in op het thema *Carpet – Soul of Interior*. Ik vond dit weer een inspirerende presentatie. In Azerbeidzjan vormt het tapijt (en textiel) het hart en de ziel van het interieur. Het geeft warmte, charme en comfort aan het interieur. Op tafel, op bed, aan de muur. Er is geen huis zonder tapijt. De tapijten waren tot in de 20^e eeuw handgemaakt met organische materialen. Vandaag de dag worden oude technieken en materialen in ere hersteld. Er is weer aandacht voor de spirituele betekenis. Ook in de zakelijke wereld. Het decoreren van kantoren met tapijten is een blijk van vertrouwen in de toekomst. Bij de inrichting; het design van de kantoren worden wanden en vloeren en meubels op elkaar afgestemd. Afhankelijk van de ruimtes worden de tapijten gekozen, waarbij ook veel aandacht is voor de plek waar het licht op het tapijt valt. Het artistieke hart van het tapijt moet altijd zichtbaar zijn.

De laatste presentatie voor de koffiepauze was van Sheyla Heydarova, Director of the L. & M. Rostropovich's Home Museum. De titel was: *The unity of past and modernity in the plot carpet devoted to M. Rostropovich*. Het L. en M. Rostropovichs Museum is gewijd aan de 20e eeuwse cellist, componist en pianist Msistlav Rostropovich en zijn vader, die in het huis woonden. Msistlav Rostropovich heeft een enorme bijdrage geleverd aan de geschiedenis van de cello in de 20^e eeuw. Zijn portret is afgebeeld op het tapijt.

Na de koffie was het woord aan Ayman Kassem, Interior architect, Phd in urban architecture and interior design. Zijn titel was: *Residential 'white cubes' and the 'Performance' of objects*. Ik heb erg genoten van deze lezing, het was na de lezing van Melissa Rinne, de eerste presentatie die enerzijds op een wat meer filosofische wijze inging op het belang en de waarde van textiel en design en ook kritische vragen stelde over onze omgang met traditie. Kassem ging in op de waarde van de 'white cube' vanwege de afwezigheid van identiteit, die om die reden de bewoner de kans biedt om zelf keuzes te maken. Juist door het uitwissen van de historie ontstaat er ruimte voor vernieuwing en kans om een interieur telkens weer af te stemmen op stemming en gevoel. Hiermee maakte Kassem zich los van Walter Benjamin die een kunstwerk (tapijt) een eigen artistieke en

auratische waarde toekent. In de visie van Kassem is de white cube als 'passe-partout' de oplossing voor alle smaken, plaatsen en tijden. De bewoner maakt zijn eigen performance door middel van de keuzes voor het interieur. Kassem liet daarnaast inspirerende voorbeelden zien van de hernieuwde belangstelling voor arts and crafts in Libanon, waarbij historische patronen met behulp van nieuwe technieken in hedendaags design worden geïntegreerd. Hierbij is er een balans tussen hand- en machinewerk.

Afet Rustambekhova en Makhfuza Zeynalova, beiden verbonden aan het ANAS National Museum of History of Azerbeidzjan vervolgden de ochtend met een presentatie over *Architectural style and interior of rooms of the Palace of H.Z. Tagiyev*. Het paleis van H.Z. Tagiyev is gebouwd in de late 19^e eeuw en is een voorbeeld van een sprong voorwaarts maakten. Vele Europeanen (waaronder de Nobel-broers) kwamen naar Bakoe. De stad breidde buiten de historische stadsomwalling uit onder invloed van Europeanen. Dat maakt dat je je op vele plekken in Bakoe waant in het 19^e eeuwse Parijs. De gevel van het enorme paleis is opgetrokken in de stijl van de Italiaanse renaissance. Delen van de architectuur en de interieurs hebben echter ook vele Azerbeidzjaanse stijkenmerken. Dat maakt het een fraai voorbeeld van een Euraziatische mix van stijlen. Het paleis herbergt nu het National Museum of History.

Hierna was het woord aan Mousruti Das, Phd in Museology met een presentatie getiteld: *Private House of Netaji A National Hero of India and his House Museum in promoting the social sustainability through public communication*. Mousruti Das kreeg een Icom Travel grant voor jonge ICOM-leden. In haar presentatie ging zij in op het belang van de participatie van het publiek bij het programma van het museum. Op die manier neemt het museum een belangrijke plek in de lokale gemeenschap in.

De laatste presentatie van die dag was *The interior of Bukhara Carvanserai and tea ceremony in Multani Caravanserai in Icherisheher (Inner City) on the Great Silk Road – From the XV Century up to date (Based on the exhibits of the Fund of the Icherisheher Historical Museum)* door Irada Gasimova, Chief of Department of Public Relations and Mass works at *Icherisheher Historical Museum*. De Caravanserai vormen een bijzonder element in de Azerbeidzjaanse geschiedenis. Het zijn een soort herbergen waar de handelaren die onderweg waren op de Zijderoute met hun karavananen van mensen en kamelen overnachten. De herbergen zijn vaak prachtige grote huizen, haast paleizen waar vandaag de dag interessante voorbeelden van herbesteding te zien zijn zoals hotels en restaurants.

De lunch van dag twee en de vrije tijd hebben we benut voor onze Demhist-bestuursvergadering. Het huidige bestuur kent een groot aantal nieuwe leden. We merken dat het tijd kost om een goede invulling en verdeling van onze bestuurstaken te creëren, ook omdat de leden verspreid zijn over de wereld. Daarom is het bijwonen van deze conferenties eveneens van groot belang, zodat je elkaar 'live' kunt spreken en vergaderen. Op het programma stonden onder meer ons jaarprogramma 2019 en met name de Kyoto-conferentie die in september 2019 plaatsvindt en de *call for papers* hiervoor.

Na de vergadering was het tijd voor een cultureel programma. Maar liefst vier musea stonden op het programma tussen 14 en 18 uur, waarbij er ook nog afstanden per bus overbruggd moesten worden. We bezochten achtereenvolgens het National Museum of History of Azerbeidzjan, het Memorial Museum of Bulbul, het House-Museum of Gara Garyev en het House-Museum of Nariman Narimanov. Het National Museum is gevestigd in een oude bank en is nog een typisch voorbeeld van een museum volgestopt met voorwerpen, zonder enige vorm van selectie en in een ouderwets aandoende presentatie. Het Memorial Museum of Bulbul is een typisch voorbeeld van een huismuseum en is gewijd aan de stichter van de zangkunst van Azerbeidzjan. Zijn bureau en bed stonden er nog. Ook het Gara Garyev museum is gewijd aan een muzikant: de 20^e eeuwse componist Gara Garyev. Het museum was pas net geopend en gaf een fraaie inkijk in het leven en werk van de componist. Het was eigentijds en fris ingericht. We sloten de middag af met een bezoek aan het House-Museum of Nariman Narimanov; opnieuw een 'echt' huismuseum waar nog veel origineel interieur te zien was. In de verschillende kamers werd aandacht besteed aan zijn activiteiten op het gebied van literatuur, politiek, diplomatie en staat en zijn praktijk als medicus. De mate waarop Azerbeidzjanen zijn toegewijd aan hun grote voorvaderen kennen wij niet in Nederland. Het is enerzijds erg mooi, anderzijds ontbreekt elke kritische noot. Daarbij moet je ook telkens weer bedenken dat Azerbeidzjan een nog erg jonge republiek is en dat echte democratie nog niet aan de orde is.

National Museum of History Memorial Museum of Bulbul Museum of Gara Garyev

Museum of Nariman

Dag 3 National Museum of Azerbeidzjan

Vandaag stonden er afwisselende presentaties op het programma waar ook andere onderwerpen dan tapijten aan de orde kwamen. De dag begon met Maria Jose Gaivao Tavares. Zij is curator van de Furniture Collection van het National Palace of Ajuda in Lissabon en tevens secretaris van ICOM-ICDAD. Haar presentatie ging in op de *Folding screens of the Palacio Nacional Da Ajuda*. Het Paleis van Adjuda is een barok paleis met een roerige geschiedenis. Het was de permanente residentie van Koning Luis I en zijn vrouw Koningin Maria Pisa. Het bezit een fraaie collectie kamerschermen. Op dit moment onderzoekt het museum in welke ruimten in het museum de kamerschermen een plaats hadden en waarvoor ze gebruikt werden.

De dag werd vervolgd met een presentatie met als titel *Between Royal Court and Drawing Room: French 18th-century tapisseries d'alentours in European Interiors* door Anika Reineke, Assistent Curator, Staatliche Museen zu Berlin. Ze gaf een interessante inkijk in de veranderende tapisserie in de interieurs door de eeuwen heen. Waar in de 18^e eeuw alle textiel in een interieur op elkaar was afgestemd veranderde dat in de 19^e eeuw door verandering in architectuur en in smaak. Vanaf dat moment verloren de Fransen hun interesse voor tapijten terwijl de Engelse adel juist interesse kreeg voor de Franse tapijtkunst. Veel tapijten hadden schilderijen als thema, hierdoor ontstond als het ware een vermenging van artistieke disciplines.

Een heel nieuw thema kwam aan de orde in de presentatie van Martina Pall, Director of Schell Collection and penningmeester van ICOM-ICDAD. Haar presentatie stond in het teken van *Metalwork from Asia to Europe*. Damascening: de kunst van het inleggen van verschillende materialen in een ander (met name goud en zilver in staal), zo gaf Pall aan, bestond al in de 10^e en 11^e eeuw. Op dat moment hadden Venetiaanse handelaren al relaties met het Midden Oosten. Op die manier kwam demascening naar Europa. Demascening werd gebruikt voor religieuze, seculaire en militaire objecten en kwam tot stand met behulp van verschillende technieken.

Ana Shanshiasvili, Silverware Researcher bij het Georgian State Museum of Folk and Applied Art en PhD in Art History ging bij haar presentatie in op *Tbilisian silverware: closer insight on the 19th century wedding rituals*. In de 19e eeuw raakte het afbeelden van huwelijksrituelen op zilverwerk in Tblisi in gebruik. Maar ook portretten van de Russische overheersers, muzikanten, wijndrinkers en andere alledaagse zaken vormden een inspiratiebron voor zilver. Tot de afbeelding van huwelijks taferelen behoorden dans, eten, de huwelijksceremonie zelf en ook erotische voorstellingen. Hierbij werd textiel vaak als referentie gebruikt. Huwelijksstaferelen komen in deze kunst ook voor. Bijvoorbeeld de Tree of life. Zo ontstaat een gedeelde (beeld)taal.

De laatste spreker voor de pauze was Parvin Gozalov, First Deputy Chairman of the Public Union 'CASTLE' Protection Cultural Heritage and Historical Monument en PhD in History. Zijn lezing luidde *Protection and Propaganda of cultural heritage in museums*. Het werd mij tijdens de lezing inderdaad niet helemaal duidelijk of ik nu naar protectie of propaganda aan het luisteren was, maar duidelijk werd wel dat de Azerbeidzjaanse regering veel aandacht en zorg besteed aan haar culturele erfgoed dat zo vaak belaagd werd in tijden van strijd. De regering kiest ervoor musea en monumenten te beschermen en te restaureren, nieuwbouw zoals het Carpet Museum te plegen en het museummanagement te professionaliseren. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat erfgoed wordt gezien als een belangrijk middel om begrip tussen naties te kweken. Ze denken hierbij goed na over de manier waarop ze erfgoed (preserved from the past) meenemen naar de toekomst. Bovendien hebben ze al goed in de gaten dat erfgoed ook een economische waarde heeft. Steeds meer toeristen ontdekken Azerbeidzjan als

Na de koffie ging het programma verder met drie korte presentaties; market place presentations genoemd van ieder vijf minuten. Het idee is om in vijf minuten heel kort een inspirerende blik te bieden in een onderwerp. Tijd voor verdieping is er daarbij uiteraard niet. Achtereenvolgens spraken Iris Boersma, MSc MA MBA, Erfgoedzorg, Historic Interiors and Preventive Conservation over *Memoirs and Identity. Gisele's House: an inspiring 20th century artist house at an Amsterdam canal*, Gulzade Abdulova, Head of the Ethnographic Science Fund of the National Museum of Azerbaijan History of ANAS, PhD in History over *Jewelry Art in interior designing (in the base of the National Museum of History of Azerbaijan* en Ketevan Gongadze, Library Manager Georgian State of Folk and Applied Arts over *Folk and Decorative Motives at Georgian State Museum of Folk and Applied Arts*.

De lunch gebruikten wij voor een volgende bestuursvergadering. Hierdoor hadden wij helaas geen tijd om nog een blik te werpen in het museum. Op de agenda van de vergadering stond de definitie van de term house museum. Deze term verdient nadere bestudering en we nemen ons voor daar in de komende twee jaar aandacht aan te besteden.

Na de vergadering was het weer tijd voor een cultureel programma waarbij drie instellingen werden bezocht. Als eerste stond het Heydar Aliyev Center op programma: een enorm gebouw in de vorm van een golf ontworpen door de Iraaks-Britse architecte Zaha Hadid. Het gebouw is een eerbetoon aan het land en aan de eerste president van Azerbeidzjan Heydar Aliyev. Het gebouw heeft hele fraaie organische vormen; iets waar Zaha Hadid om bekend staat. Met name in het auditorium maken deze vormen een overweldigende indruk, echt heel fraai. Het is met name een eerbetoon aan de president, waarbij kritische noten volledig ontbreken maar zeer eigentijds en met gebruik van moderne technieken ingericht.

Daarna bezochten we de villa van de Nobel-brothers; de villa Petrolea die eruit zag alsof ze nog elk moment konden binnenstappen. Het huis werd gebruikt om werknemers van het bedrijf onder te brengen. De gebroeders Nobel (broers van Alfred Nobel) kwamen in het begin van de jaren 1870 naar Bakoe waar ze

begonnen met een olieveld. Dit bedrijfje groeide onder de naam Branobel uit tot een wereldwijd werkende oliegigant totdat de Russen alles confisqueerden in 1918.

Heydar Aliyev Center

Auditorium

Villa Petrolea (Nobel-brothers)

Het laatste onderdeel van de middag: een bezoek aan de CHELEBI showroom, waarin jonge designers hun producten kunnen verkopen, hebben we moeten overslaan om nogmaals tijd te kunnen hebben voor een bestuursvergadering waarin ondermeer de nieuwe website en het activiteitenprogramma van de nationale demhist-comités op het programma stond.

Het officiële deel van de conferentie werd afgesloten met een bijzonder feestelijk Farewell Dinner in de Mugham Club, een fraaie oude karavanserai in het oude stadscentrum. De keuken van Azerbeidzjan is een mix van Turkse, Georgische en Centraal Aziatische invloeden maar is daarnaast heel eigen en uniek gebleven. Verse groenten en fruit staan, naast lamsvlees, centraal. De keuken is een belangrijke onderdeel van de cultuur van Azerbeidzjan.

Afscheidsdiner

Met collega-bestuurders Frank Louhenapessy en Remko Jansonius

Post-conference Tour

Op 13 en 14 oktober konden we deelnemen aan een excursieprogramma buiten Bakoe. Ik koos op 13 oktober voor de excursie naar Shaki in het Noordwesten van Azerbeidzjan waar we het fraai beschilderde paleis van de Shaki Khans (18^e-19^e eeuw) bezochten, de Kish-kerk; een van de oudste Romaanse kerkjes in Azerbeidzjan en een mooie Karavanserai, nu in gebruik als hotel. Ondanks het koude en zeer natte weer was het een indrukwekkende dag door een fraai landschap.

Het paleis van de Shaki Khans

Kish-kerk

Shaki Karavanserai

Op 14 oktober bezochten we de beroemde Moddervulkanen van Azerbeidzjan. Door druk van binnenuit de aarde wordt modder vermengd met gas naar de oppervlakte van de aarde gestuwd. Het borrelt naar buiten als een soort lava en vormt kleine tot soms enorme vulkanen van modder. Vanwege de menging met gas branden er soms vlammetjes op de modder. Je kunt er alleen komen met een avondse Russische auto. 'Russian cars can get everywhere', aldus de gids. Onze chauffeur vulde een flesje modder voor ons, het schijnt dat je het cosmetisch kunt gebruiken. Ik heb het nog niet durven gebruiken. Daarna bezochten we het Nationaal Park Gobustan waarin zich de wereldberoemde en zeer indrukwekkende rotstekeningen van Gobustan en een bijbehorend museum bevinden. Azerbeidzjan bezit ruim 6.000 tekeningen die een periode van 4.000 jaar beslaan. In 2007 werden deze op de Unesco Werelderfgoedlijst geplaatst. Ze zijn adembenemend. We sloten de dag af met een fijne late lunch aan de zee. Azerbeidzjan ligt aan de Kaspische zee, dat eigenlijk een binnenmeer is maar met een gigantische omvang. Het meer is enorm rijk aan olie en gas, waardoor Azerbeidzjan ook een rijk land is. Dat komt helaas nog niet helemaal ten goede aan de bevolking.

De moddervulkanen

Gobustan-rotstekeningen· Met de gids op de foto

Lunch aan de zee

Tot slot: ik ben ICOM-NL dankbaar dat ik deze conferentie met een reisbeurs kon meemaken. Azerbeidzjan en Bakoe waren openbaringen. Rijk aan cultuur, erfgoed en landschap, met een bijzonder gastvrije bevolking en een fijne keuken. De conferentie heeft mij veel geleerd over de Azerbeidzjaanse tapijtkunst, ook de andere presentaties van zowel ICDAD als Demhist waren inspirerend en leerzaam. Als DEMHIST-bestuur hebben we intens vergaderd, dat was nodig en belangrijk. Deze conferentie heeft dan ook bijzonder veel bijgedragen aan kennis, bewustzijn, samenwerking, collegialiteit en inspiratie met, tussen, voor en door museumcollega's van over de hele wereld.

Yvonne Ploum

Vicevoorzitter Demhist

Groepsfoto ICDAD-DEM HIST JOINT CONFERENCE AZERBEIDZJAN 2018